

Maksuneuvosto 12.4.2018

**Käteisen saatavuus ja
käyttö sekä käteistä
kaupan kassalta
palvelu**

Kari Takala
Suomen Pankki

Käteisen saatavuus ja käyttö Suomessa

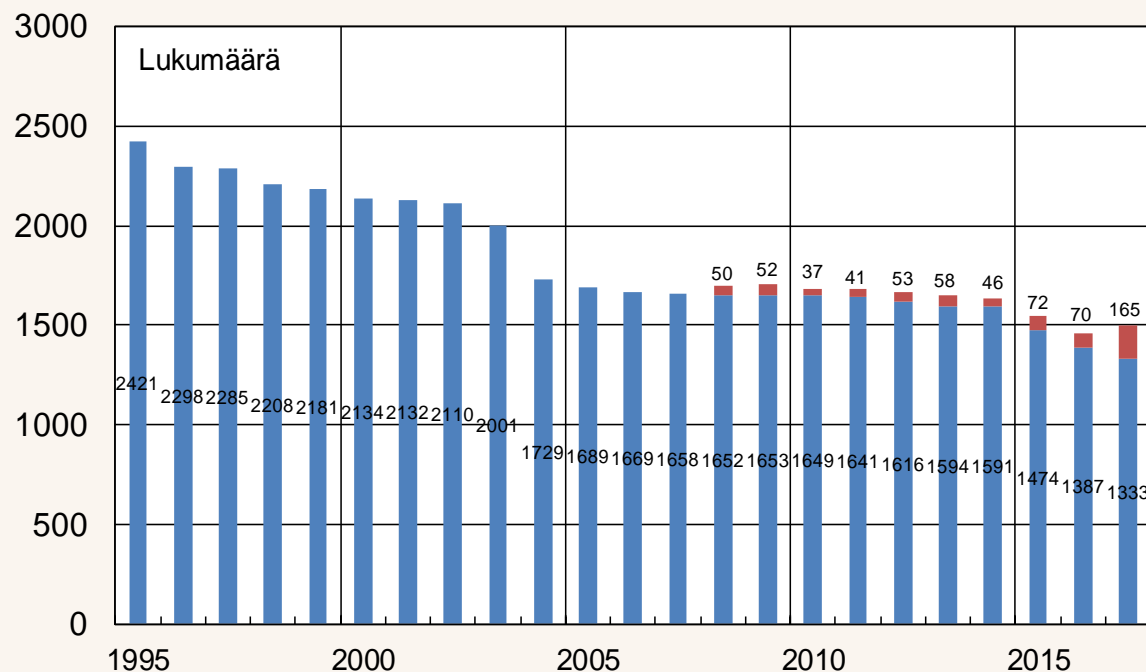
- Automaattijakelu laajeni (ainakin tilapäisesti) S-ryhmän ja Nokasin uusien automaattien markkinoilletulon johdosta
- SP kyselyssä lokakuussa 2017 jopa 35 % kuluttajista koki pankkien automaattiverkon olevan jo liian harva
- EKP-kyselyssä reilu 90 % koki käteisen saatavuuden automaateista tai konttoreista kuitenkin vielä helppona (2016)
- Eurokäteinen on myös säästämiskohde ja Tilastokeskuksen arvion mukaan sen suosio kuluttajien säästämiskohteena edelleen kasvaa

Käteisautomaattien määrä nousi vuoden 2017 aikana Nokasin Eurocash Nosto-automattien 93 kpl kasvun myötä

Pankkien yhteinen ATM-verkosto ja muut käteisautomaatit

- Nokas Eurocash Finland ja Change Group automaattit
- Pankkien käteisautomaattien lukumäärä (Otto- ja TalletusOtto -automaatit)

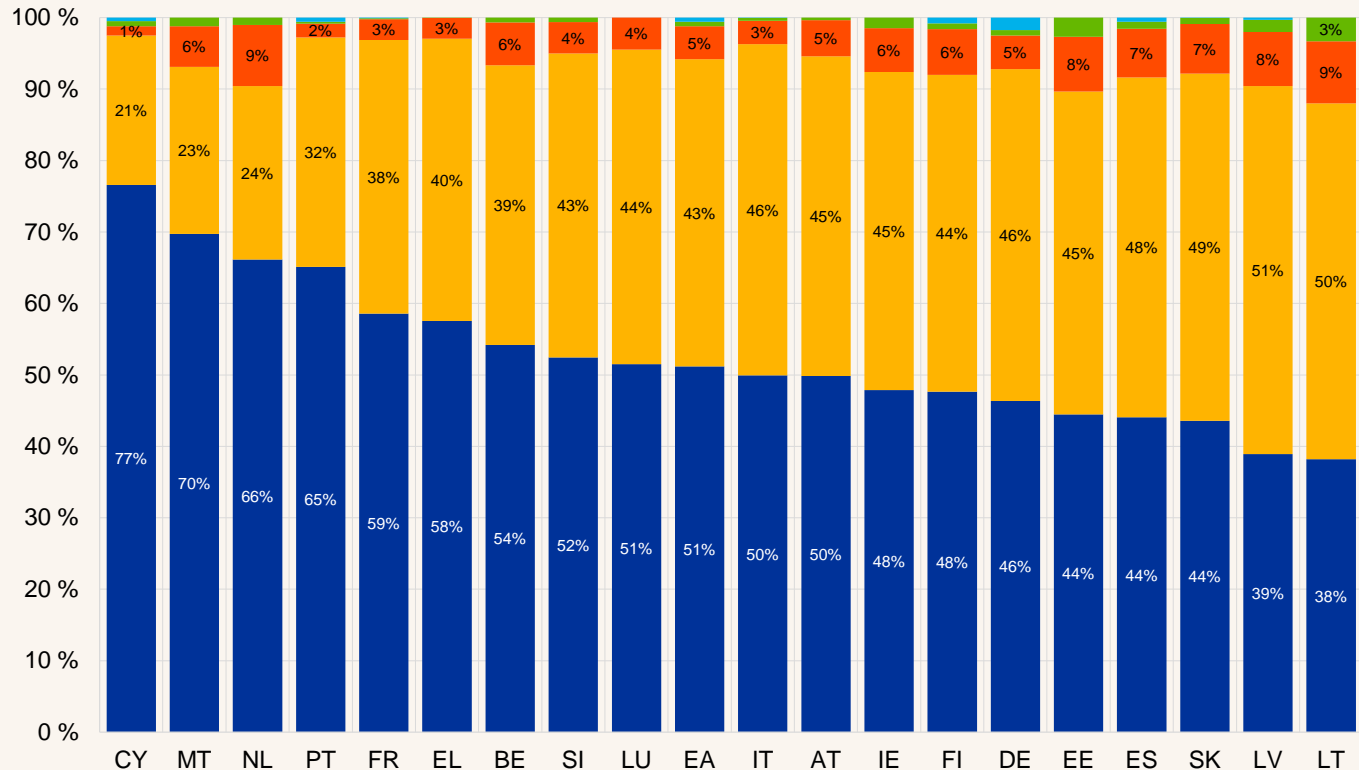

Lähteet: Automatia Pankkiautomaatit Oy, Nokas CMS Oy ja Change Group.

Automaatti- ja pankkikonttorinostojen saavutettavuus Suomessa kohtuullisen hyvää (92 % kokee hyvin tai melko helppona) (ECB, 2017)

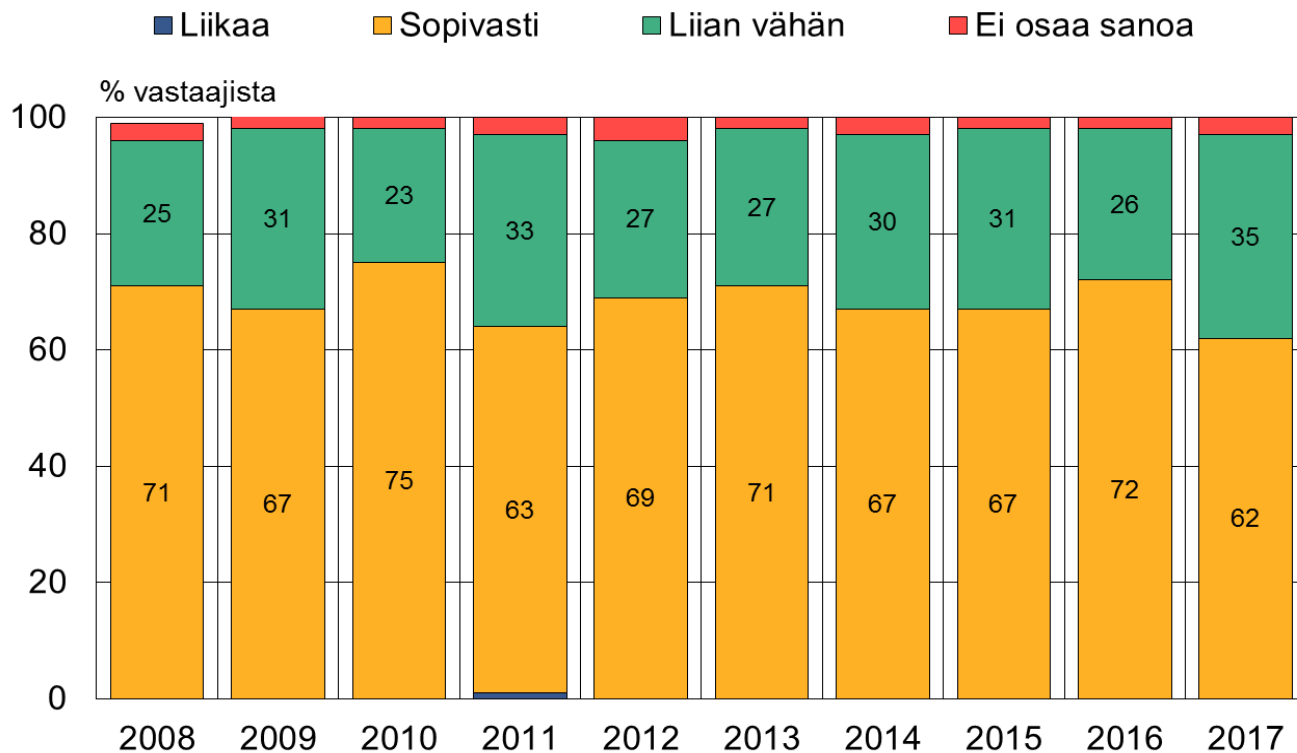
Question: Thinking about a typical situation where you need to withdraw cash, how easy or difficult is it to get to an ATM or bank? (%)

SP kuluttajakyselyssä lokakuussa 2017 35 % koki automaattiverkon olevan jo liian harva

Onko pankkiautomaatteja liikaa, sopivasti vai liian vähän?

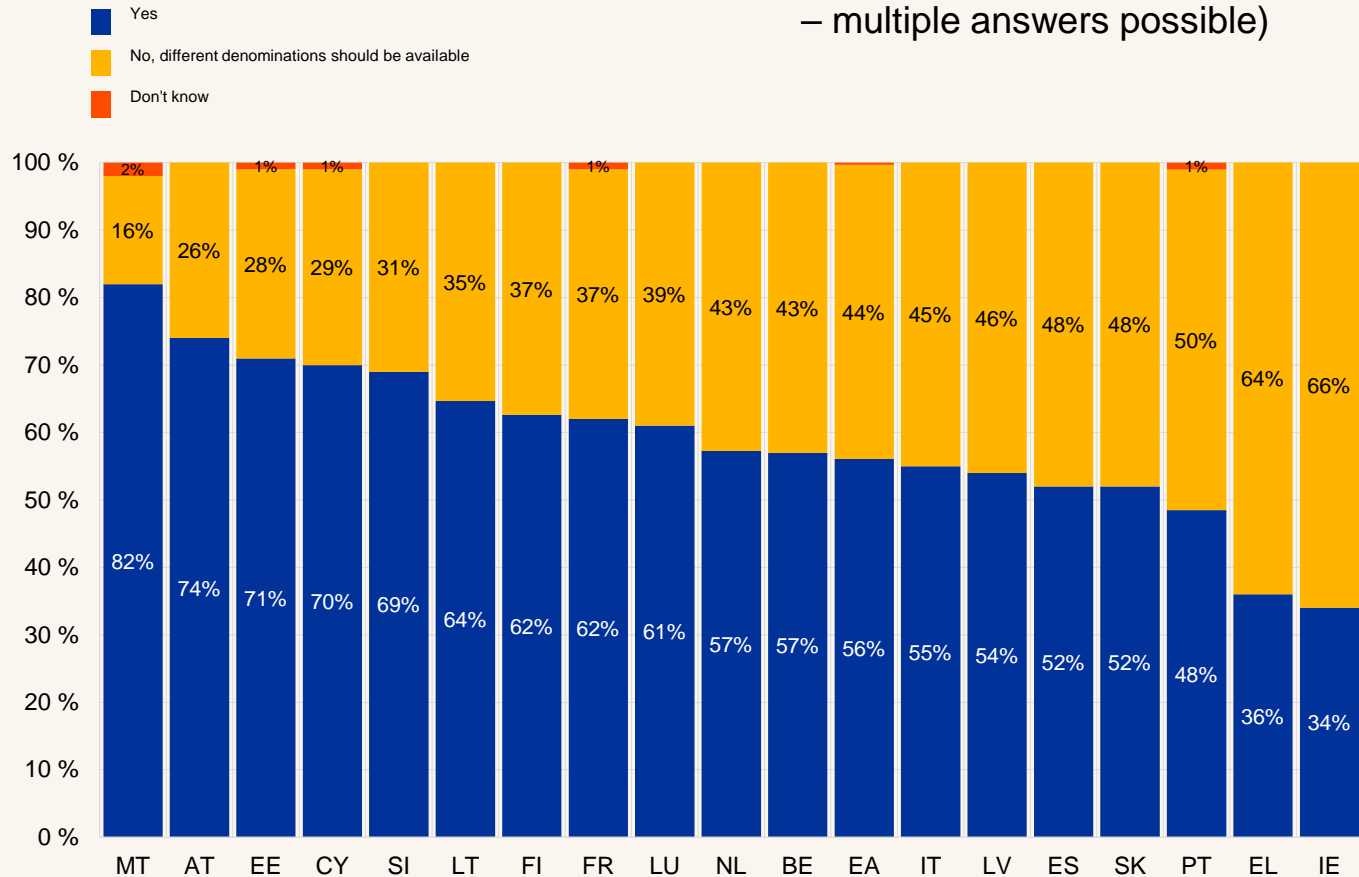

Lähde: Suomen Pankki, Kuluttajakyselyt.

Kuluttajien tyytyväisyys eri seteliarvojen saatavuuteen automaateista; Suomessa 62 % eli hyvää keskitasoa (ECB, 2017)

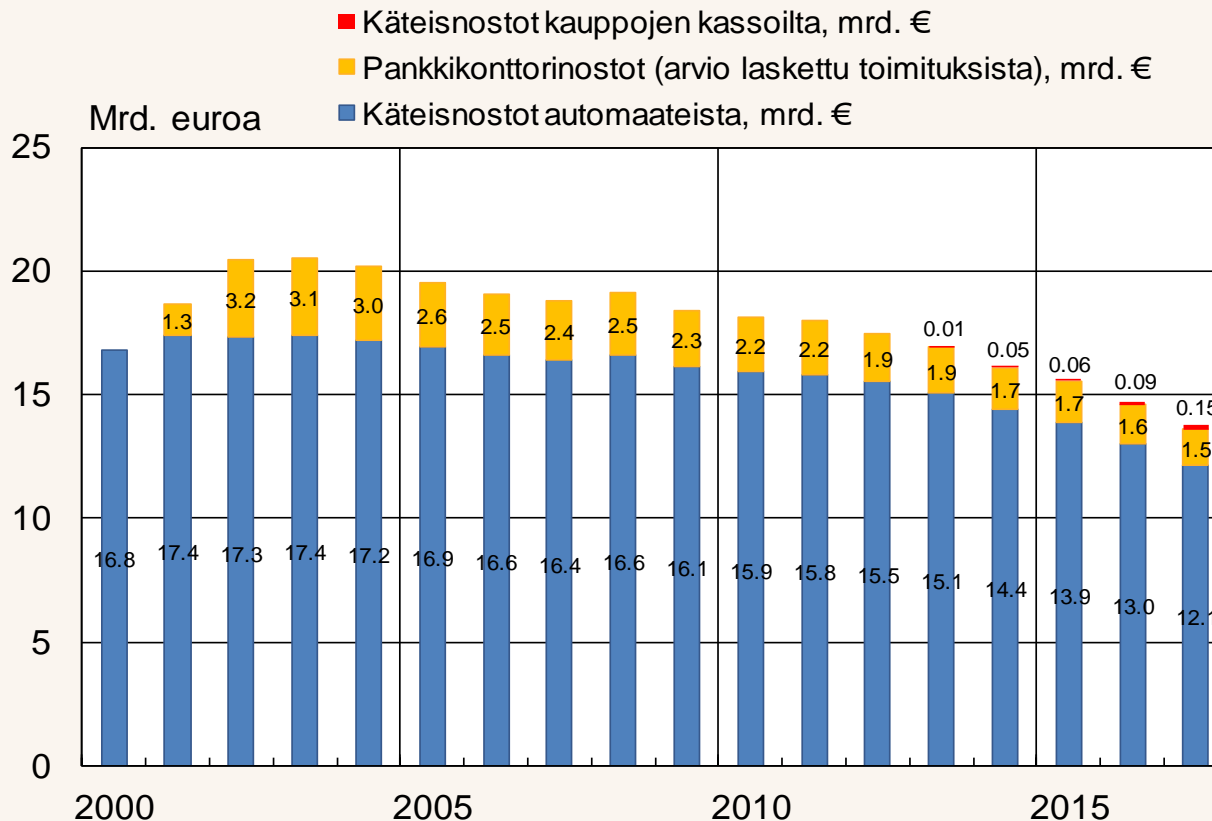
Question: Are you satisfied or not with the different denominations available at cash dispensers (ATMs) (% – multiple answers possible)

Käteisen maksukäyttöä kuvaava käteisjakelu on supistunut varsinkin automaattiverkon kautta

Käteisen jakelu yleisölle eri kanavista Suomessa

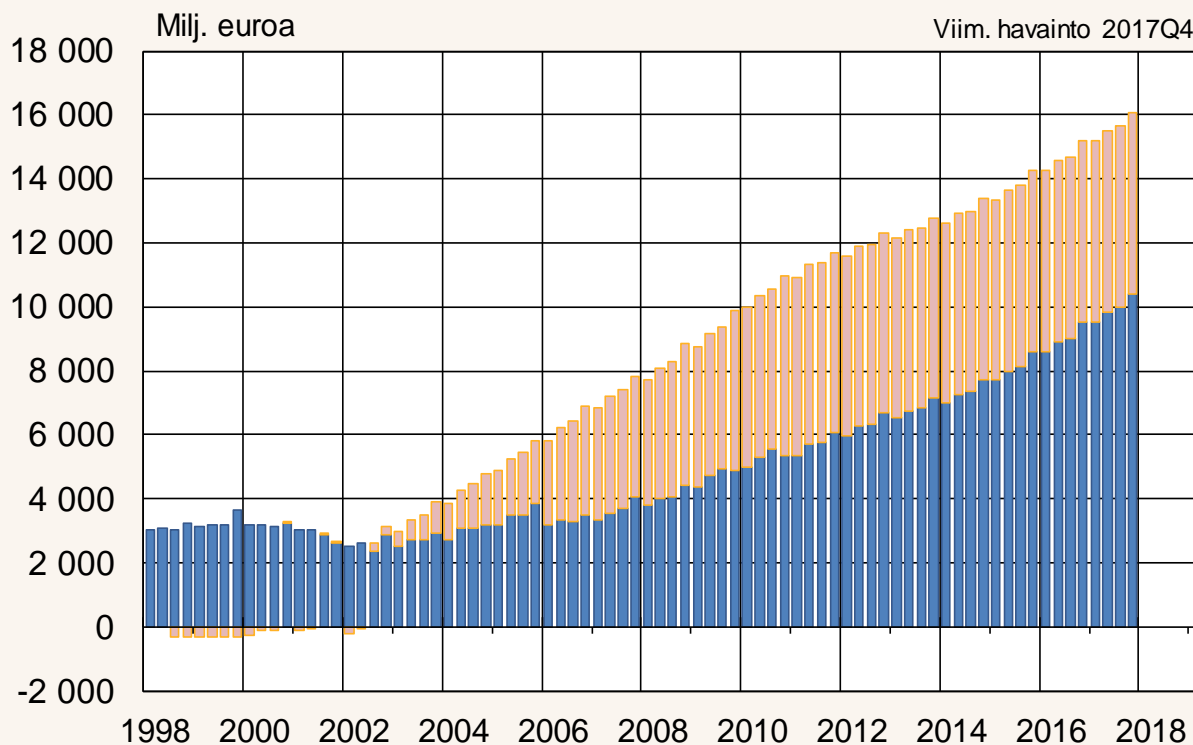
Lähde: Automatia, Nokas CMS Eurocash, Change Group, eri kaupparyhmät.

Käteissästäminen Suomessa edelleen kasvussa, vaikka eurokäteisen turismivienti myös runsasta

Suomessa liikkeessä oleva ja ulkomaille viety käteinen

- Ulkomaiden hallussa oleva Suomesta liikkeeseen laskettu käteisraha (SP laskelma), M€
- Koko kansantalouden käteisraha Suomessa (TK, Rahoitustilinpito), milj. euroa

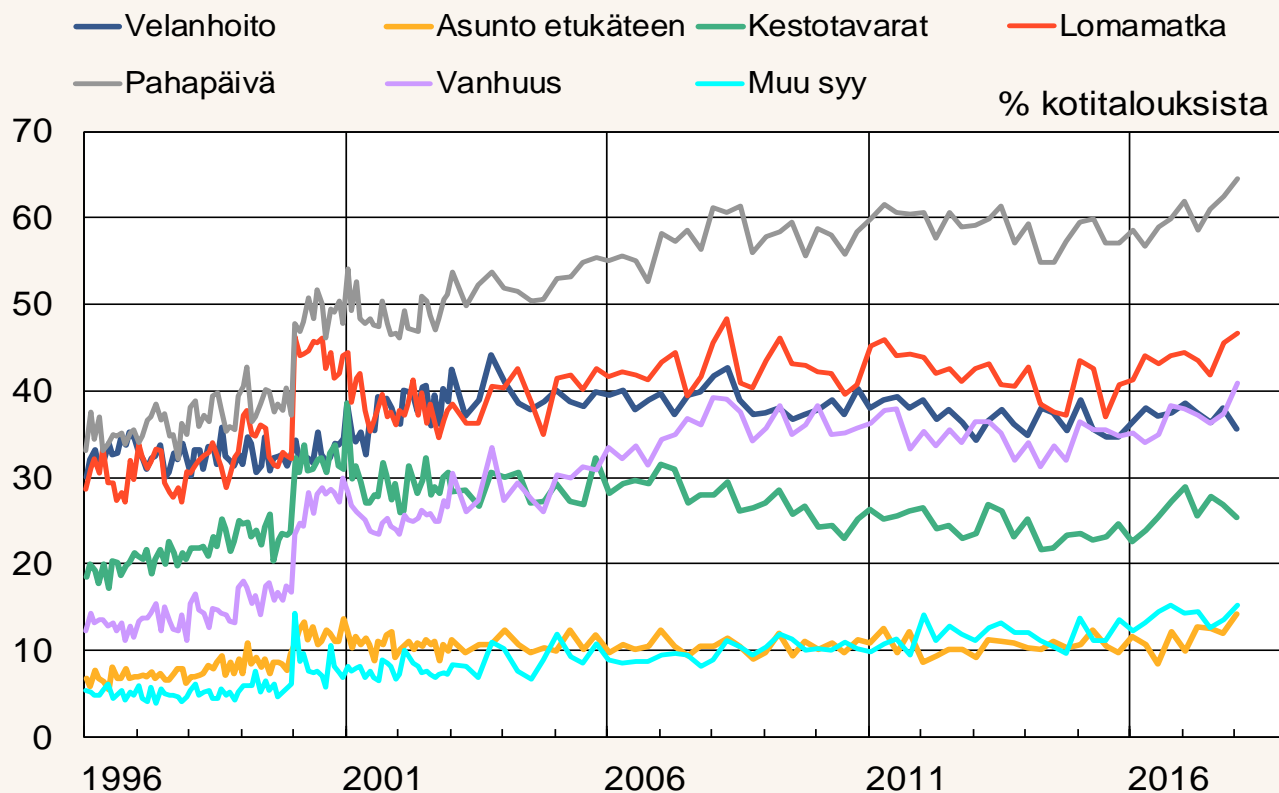

Lähde: Tilastokeskus, Rahoitustilinpito.

Kotitalouksien säästäminen ns. Pahan päivän varalle Suomessa (TK Kuluttajabarometri) tapahtuu kuitenkin pääasiassa tilisäästämisenä

Syy kotitalouden säästämiseen (säästämismotiivi)

Lähde: Tilastokeskus, Kuluttajabarometri.

Käteisen laaja vähittäistutkimus Suomessa ja euromaissa

EKP julkisti ensimmäisen laajan vähittäismaksuja
maksupisteissä koskeneen ja kaikki euromaat kattaneen
päiväkirja-tutkimuksen marraskuussa 2017: The Use of Cash
by Households in the Euro Area, ECB 2017:

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op201.en.pdf>

EKP-päiväkirjatutkimuksen kohde

- Tutkimuskohteena olivat **maksupisteissä tapahtuneet vähittäismaksut**, koska tarkoituksena oli selvittää maksutavan **valintaa käteis- ja korttimaksujen välillä**.
- **Säännölliset suoraveloitus- ja e-laskut sekä muut verkossa tehdyt tilisiirrot maksu- ja luottokorteilla** (mm. vuokrat, sähkölaskut, vakuutusmaksut jne.) **maksupisteiden ulkopuolella on jätetty pois käteis- ja korttivertailuista**.
- Tarkastellut maksutavat: ***käteinen, korttimaksut, sekut ja mobiilimaksut***
- Aineisto perustuu kuluttajien pitämiin **maksutapahtumien päiväkirjoihin yhden päivän aikana**; eri henkilöiden vastauksia kirjattu tasaisesti eri päivinä ja eri vuodenaikoina.

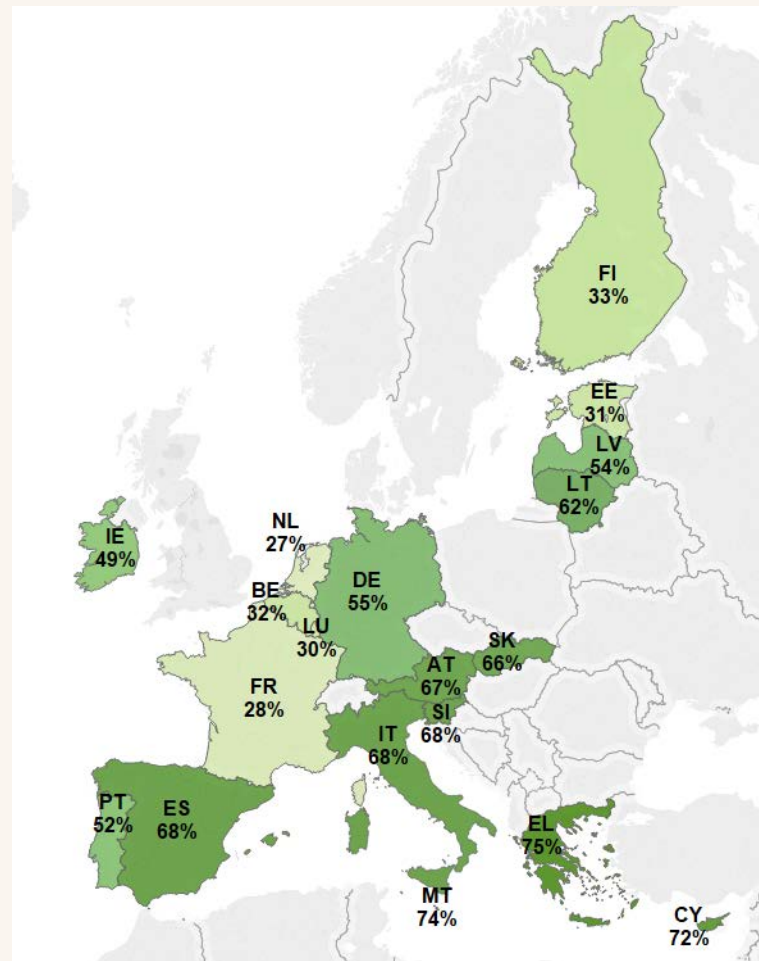
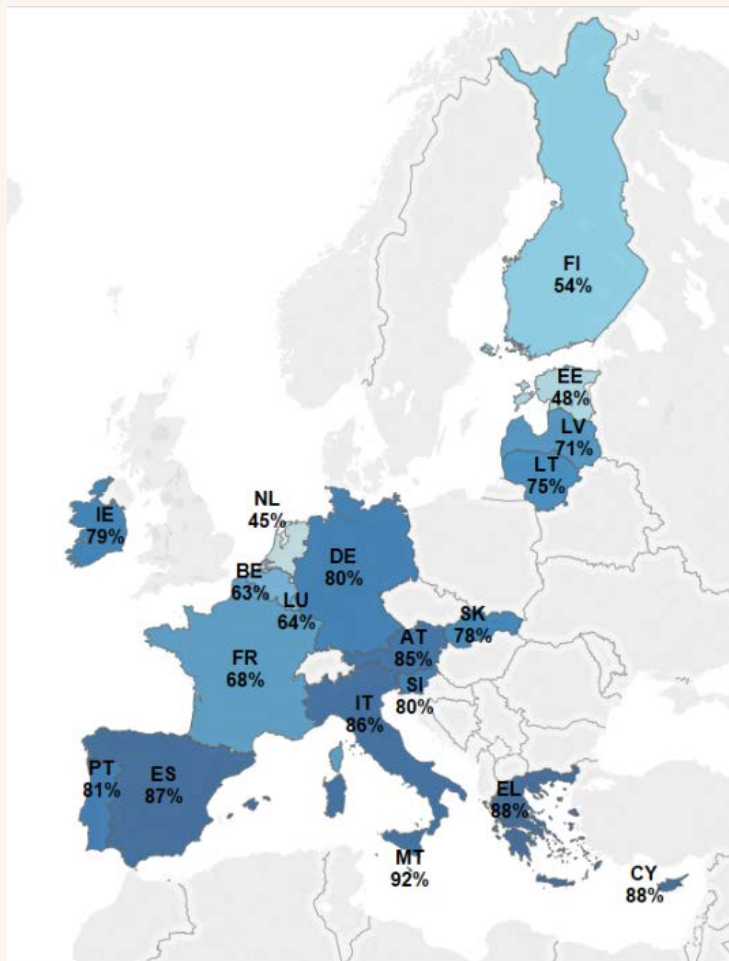

Tutkimustuloksista euroalueella

- **Käteinen on euroalueella** maksupisteissä tehdyissä maksuissa **hallitseva maksutapa 78.8 % maksutapahtumien osuudella**, korttimaksut saavat kaikkiaan vain 19.1 % osuuden ja muut maksutavat (sekit 2.1 %).
- **Euromääräisestä maksamisesta euroalueella 53.8% tehdään käteiselle**, 39% korttimaksuina euroissa ja 7.2% muilla maksutavoilla.
- 65% kaikista maksupisteissä tehdyistä maksuista oli alle €15; käteinen on yleisin maksutapa keskimäärin kaikissa alle €45 maksuissa
- Euromaiden maksukäyttäytyminen vähittäismaksuissa on erilaista. Käteistä käytetään eniten Etelä-Euroopassa ja Saksassa, Itävallassa ja Sloveniassa, joissa käteismaksutapahtumien osuus ylittää 80 %. Saksa edustaa likimain keskimääräistä euroalueen maksukäyttäytymistä.

Käteismaksut maksupisteissä SUCH- päiväkirjatutkimuksessa (FI: 54 % maksutapahtumat, FI: 33 % euromääräisistä maksuista)

Tutkimustuloksista Suomessa (1)

- Suomessa tehdään päivässä henkilöä kohden keskimäärin 0.7 käteismaksua, ja 0.5 korttimaksua EKP:n päiväkirjatutkimuksen mukaan, **mikä on harvoin muihin euromaihin verrattuna** (kaupan keskittynyt rakenne, supermarket-tyyppinen kauppa ja eri kauppatyyppien kasautuminen ostoskeskuksiin)
- Suomessa keskimääräinen käteismaksu oli 12.7 € korttimaksuissa yli kaksinkertainen 28.5€. Suomalaiset nostavat euromaista harvimminkin käteistä; vain 0.8 käteisen saantikertaa (ATM, OTC, Cashback, kotikassa jne.) viikossa
- **Suomalaiset saavat palkkaa harvimminkin euromaista käteisenä, 5 % henkilöistä ilmoitti saaneensa palkkaa käteisenä**
- Korttimaksujen periaatteellinen hyväksyttävyyys on Suomessa euroalueen korkeimpia ja lähes sataprosenttista; korttimaksujen tosiasiallinen hyväksyttävyyys maksupisteissä oli Suomessa euroalueen korkein 89 %.

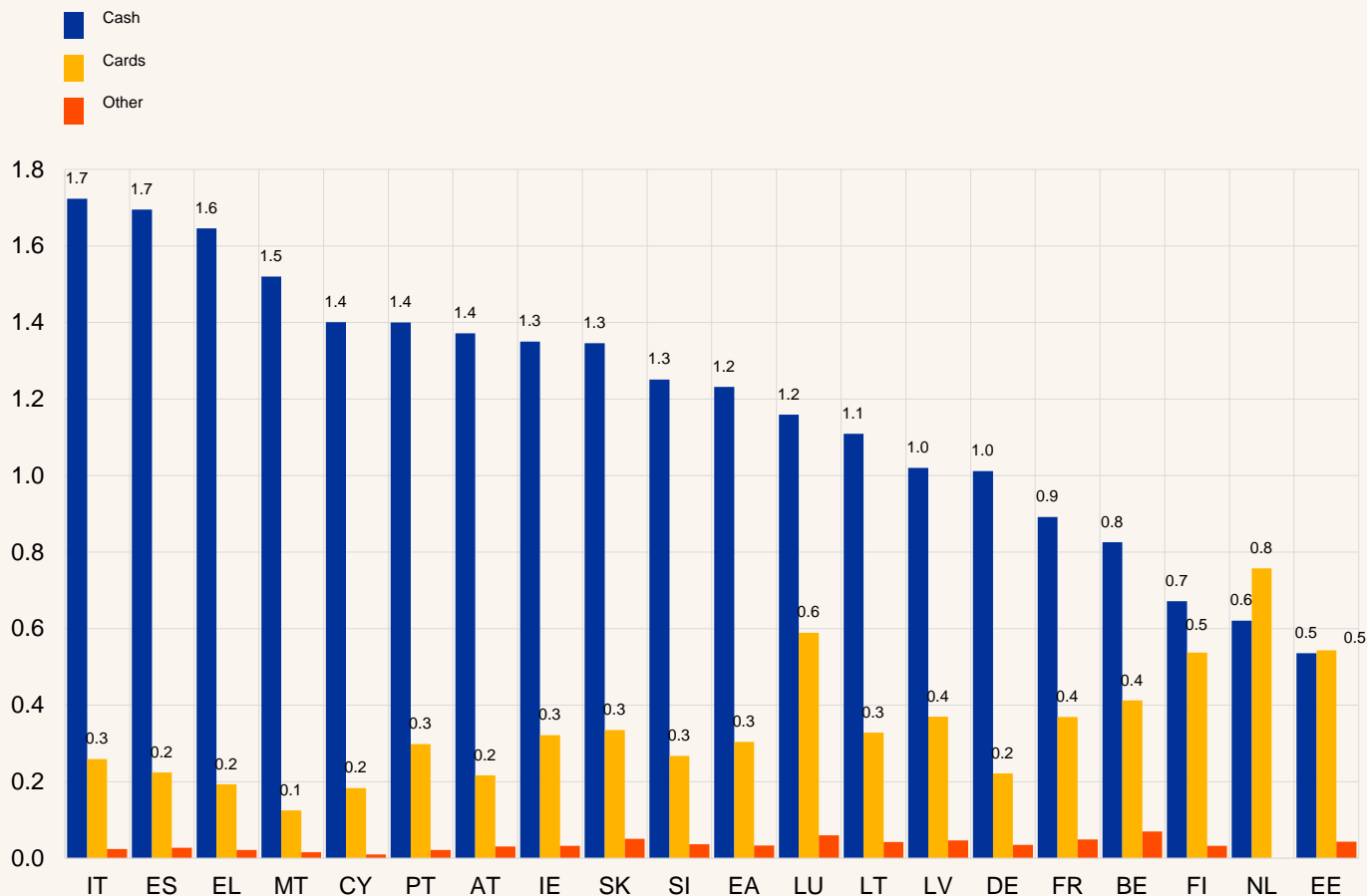

Tutkimustuloksista Suomessa (2)

- Yli puolet (54 %) kansalaisista suosii Suomessa korttimaksuja maksupisteissä, mutta Suomessa käteistä ja kortteja molempia suosivien osuus väestöstä oli vielä melko korkea (26 %). Pelkästään käteismaksuja suosivia kansalaisten osuus on 20 prosenttia.
- Tyytyväisyys käteisen automaattinostojen ja pankkikonttorinostojen saatavuuteen on Suomessa keskimääräistä tasoa verrattuna muihin euromaihin.
- Käteisen varovaisuussäästäminen on Suomessa melko vähäistä verrattuna muihin euromaihin, 45 % suomalaisista on alle 250 euroa käteistä varalla mm. odottamattomia menoja varten, 73 % suomalaisista ei erikseen varastoi käteistä pankkitilin ulkopuolella ns. pahan päivän varalle.

Keskimääräinen maksujen lukumäärä henkilöä kohden päivässä Suomessa alhaisimpia (EKP: FI: 0.5 kortit, FI: 0.7 käteinen)

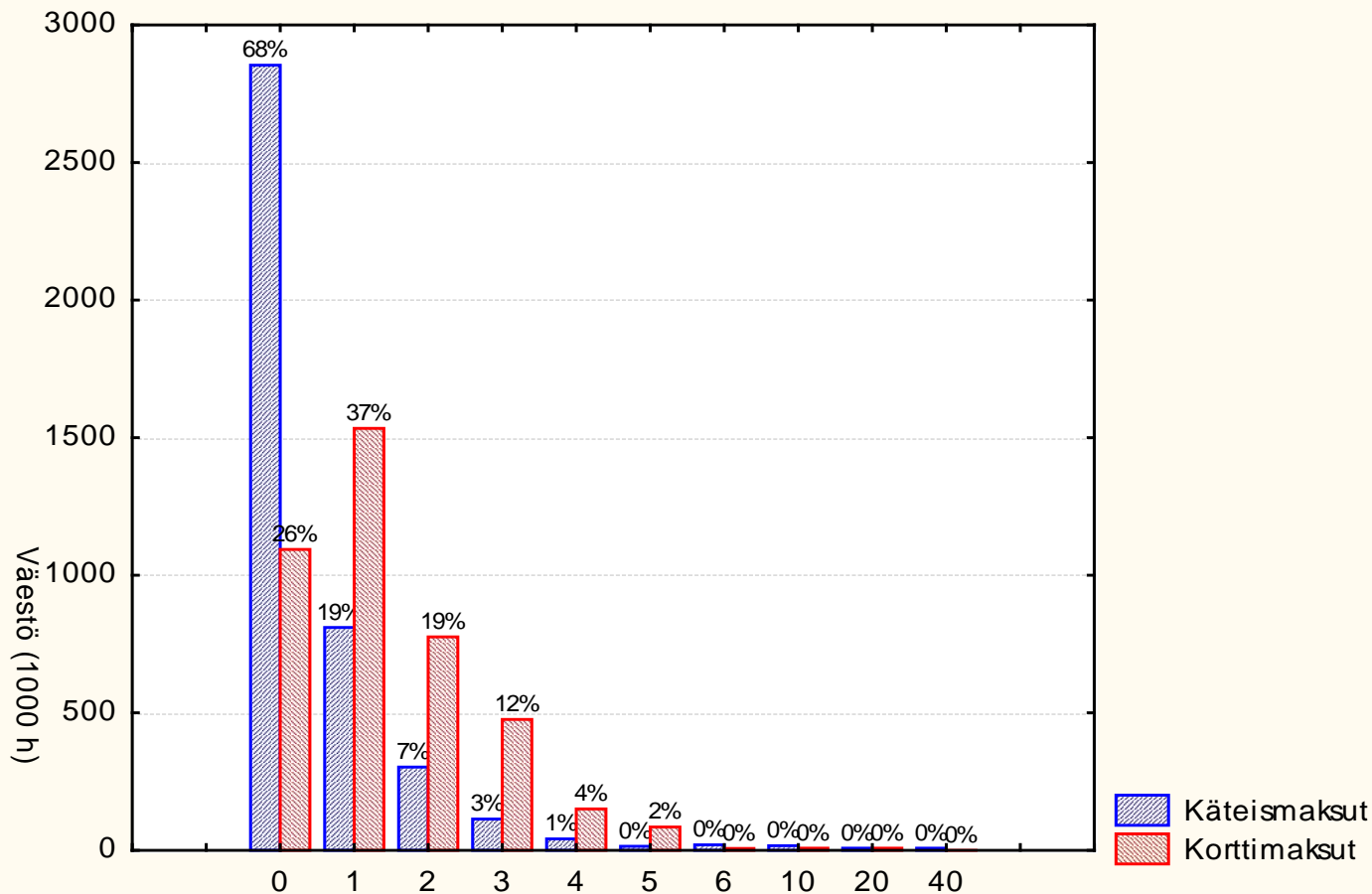

Tuloksen tarkistus Suomessa: Päivittäiset käteis- ja korttimaksut SP-kyselyssä 2017

Käteismaksut 0.66/päivä, korttimaksut 1.62/päivä

Käteis- ja korttimaksujen lukumääräjakaumat päivässä
SP Kuluttajakysely Lokakuu 2017

Mistä eroavuus maksutapahtumissa ja korttimaksuissa voi johtua?

- Päiväkirjatutkimuksissa löytyy runsaasti lisää pieniä ja huomaamattomia käteismaksuja, joita ei aina muisteta kuluttajakyselyissä.
- Maksutapakyselyissä ihmiset saattavat ilmaista olevansa modernimpia maksajia (haluttu maksutapa) kuin todellisuudessa.
- Pääasiallista maksutapaa kysyttäessä kuluttajat vastaavat pikemmin euromääräisen maksamisen kuin maksujen lukumäärän mukaisesti.
- Päiväkirja- ja kuluttajakyselyissä saattaa olla systemaattista harhaa sen suhteen, keitä otokseen on saatu mukaan vastaajiksi, vaikka maksaminen ei sellaisenaan ole arka aihepiiri, kuten esimerkiksi poliittinen kannatus.

Käteistä kauppojen kassoilta (cashback) palvelun standardointi

Käteisnostot kauppojen kassoilla ovat kätevä tapa saada käteistä ja säästää käteiskustannuksissa eri osapuolille.

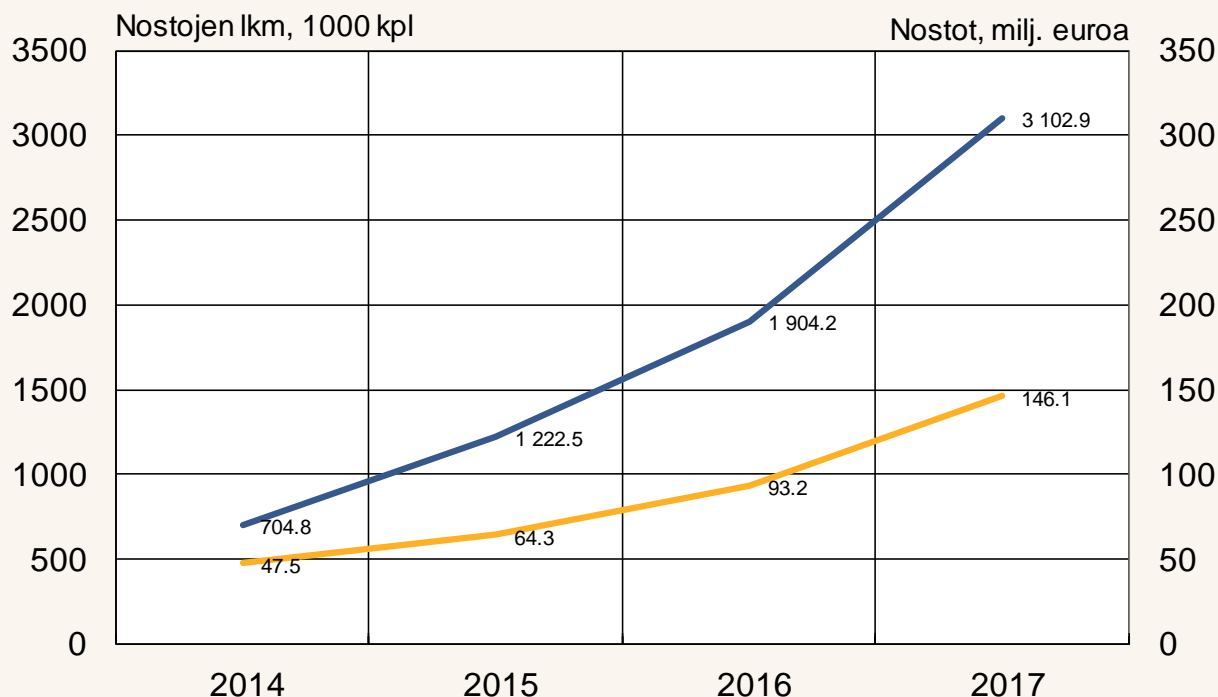
- Tehokas tapa kierrättää käteistä, säästöjä syntyy lyhyestä käteiskierrosta kuten henkilömaksuissa
- Laajentaa käteisen saantimahdollisuuksia erityisesti haja-asutusalueilla
- - cashback nostojen keskiarvo on ollut laskemassa, mutta kaupparyhmittäin kehitys on erisuuntaista

Cashbackin laajeneminen Suomessa viime vuosina (Lähde: SP-kyselyt)

Käteisnostot kauppojen kassoilla Suomessa

— Käteisnoston lkm, 1000 kpl — Käteisnostojen summa, M€

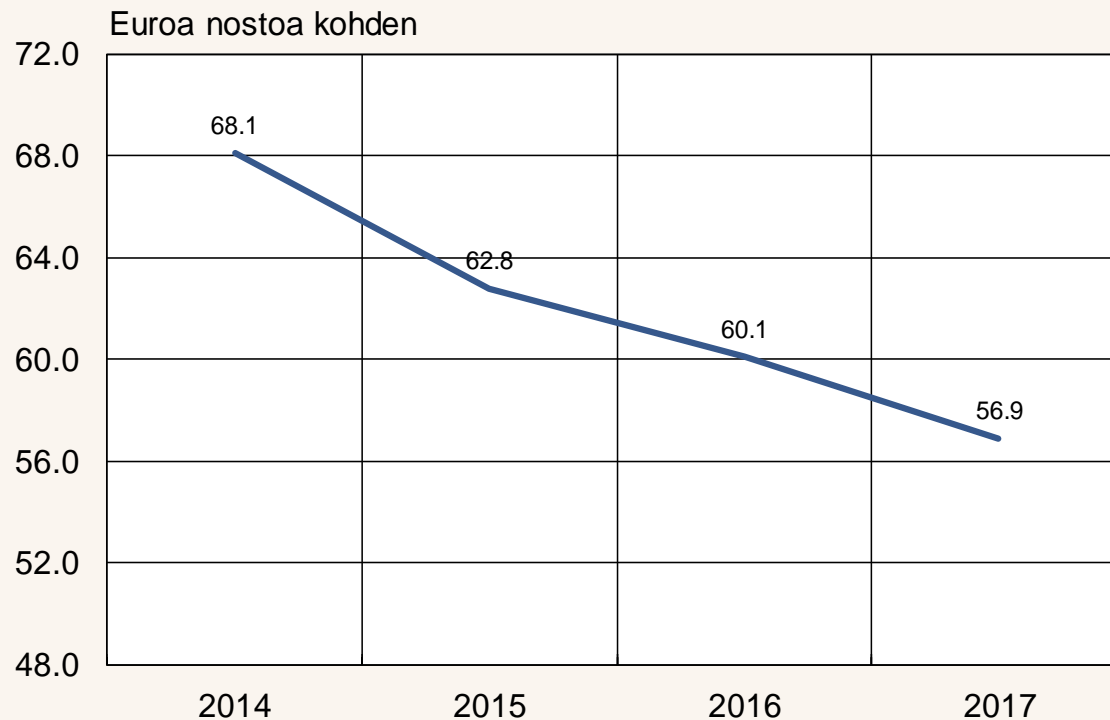

Lähde: Kaupparyhmät (S-ryhmä, K-ryhmä ja R-kioski).

Cashback –palvelun keskinostot (€) laskeneet, mutta kaupparyhmittäin tilanne erilainen

Keskimääräinen käteisnosto kaupan kassalla Suomessa, €

Lähde: Kaupparyhmät (S-ryhmä, K-ryhmä ja R-kioski).

Cashback palvelujen standardointi ja käytön laajeneminen

- Cashback-toiminta on aina toissijaista kierrätystä ja se rajoittuu aina pohjakassaan ja sisään tulevaan käteiseen
- Kauppiaalle cashback –toiminnon tarkoituksena on säästää käteisen käsittelykuluja; mm. palautukset rahakuljetusyhtiöille vähenevät
- Visa ja MC korttiehtojen yhdenmukaisella cashback –palvelulla pyritään takaamaan Osta ja Nosta –palvelussa 200€/asiakas
- Visa & MC ehdoissa samanlainen kohtelu eri korteille
- S-ryhmän oma cashback-palvelu on tarjolla S-maksu- ja luottokorteille
- Kansalaisille epäyhtenäiset käytännöt ja rajoitukset cashback –palvelun saatavuudessa ovat saattaneet heikentää sen yleistymistä => yhdenmukaisempi palvelu saattaisi edistää palvelun yleistymistä
- **Onko Suomessa edellytyksiä cashback -palvelun paremmalle standardoinnille?**
- Entä voidaanko cashback –palvelu standardoida esim. vakiomääräisiksi (50€, 100€ jne.) viivakoodi tuotemyynneiksi?